

Dr. Luděk Hůrka sedmdesátníkem

Dr. Luděk Hůrka seventy years old

Vladimír HANÁK

Katedra zoologie PřF UK Praha, Viničná 7, CZ–128 44 Praha 2

došlo 4. 12. 2003

V letošním roce, plném jubileí zoologů z generace vystudované krátce po druhé světové válce, oslavil své sedmdesátiny také významný český zoolog a dlouholetý pracovník Západočeského muzea v Plzni Luděk HŮRKA. Narodil se 25. 3. 1933 v Domažlicích v rodině s výraznými přírodovědeckými zájmy, kde vyrůstal společně se svým o něco starším bratrem Karlem, dnes předním našim entomologem. Jeho cesta k zoologii nebyla přímá, po studiích na gymnáziu J. Š. BAARA v Domažlicích pracoval nejdříve několik let jako učitel na různých základních školách v Plzeňském a Karlovarském kraji a v té době také současně studoval biologii se zaměřením na zoologii na Přírodovědecké fakultě Karlovy university v Praze (1960–1964). Teprve po ukončení studií, v roce 1964, se zapojil do týmu pracovníků Západočeského muzea. Tam zastával nejdříve řadu let místo samostatného odborného pracovníka v oboru zoologie, v letech 1990–1992 se pak stal ředitelem Západočeského muzea v Plzni. Právě v této funkci ho nečekaně zastihla vážná choroba, pro kterou musel odejít v roce 1992 do předčasného důchodu. Ještě předtím, v roce 1990, obhájil svou kandidátskou práci, jež shrnula jeho dosavadní činnost ve výzkumu netopýrů a jejich parazitů a získal tak titul CSc.

Přechod z učitelského zaměstnání do krajského výzkumného a osvětového střediska byl nesporně šťastným krokem v Luděkovi životní dráze. Teprve tam se mohl plně věnovat svým zoologickým zájmům a díky nesporným manažerským schopnostem postupně vybudoval v muzeu uznávané centrum přírodovědeckého výzkumu. Jeho zoologické zájmy se záhy směřovaly k výzkumu savců a jejich parazitů a už jeho diplomová práce byla věnována rozšíření netopýrů v západních Čechách. V této činnosti navázal na tehdy intenzivní výzkum této tehdy málo známé skupiny, který se prováděl v Praze a Brně a stal se brzy významným členem tohoto výzkumného kolektivu. Jeho zájem, píle a dobré pracovní podmínky v tradičním krajském výzkumném středisku mu přinesly záhy nejen cenné výzkumné poznatky, ale i možnost je průběžně zveřejňovat v několika odborných časopi-

sech svého pracoviště, které sám založil nebo znovu obnovil po válečné stagnaci. Záhy také pochopil, že region Západočeského kraje má významné postavení v zoogeografii střední Evropy a proto své významnější práce zpravidla publikoval v němčině, což je učinilo známými v sousedním Německu a vůbec v evropském kontextu. Také proto jsou mnohé jeho poznatky dodnes citovány v evropské i světové chiropterologické a zoologické literatuře. Jeho snaha o podrobný faunistický průzkum savců západních Čech je dokumentována řadou drobnějších i souborných publikací, jež pak shrnul v osmdesátých letech v sérii souborných prací, jež v komplexu tvoří jakousi monografii o savcích západních Čech. V té době byly, především díky jeho aktivitám, západní Čechy po chiropterologické stránce asi nejpodrobněji prozkoumanou částí tehdejšího Československa a je jen škoda, že tyto jeho snahy nemohly být korunovány vydáním souborné knižní publikací o obratlovcích západních Čech.

Kromě základní faunistické činnosti, která je hlavní pracovní náplní každého muzeologa, věnoval se Luděk také studiu systematiky, biologie a ekologie savců. První u nás našel mateřskou kolonii do té doby téměř neznámého netopýra severního a mohl tak nejen doložit jeho stálý výskyt ve střední Evropě, ale i zpracovat jeho biologii a ekologii. Stejně tak se u nás mezi prvními dostal ke studiu biologie a ekologie netopýra hvízdavého, kde zejména kroužkováním osvětlil některé neznámé stránky jeho "invazi". Stojí za zmínku, že už tehdy vyslovil domněnku, že se u nás vyskytují dva různé "typy" netopýrů hvízdavých, což se vlastně v současnosti potvrdilo. Kromě netopýrů zasáhl výrazně do poznání rozšíření i pozemních savců v západních Čechách (významné jsou jeho práce o hmyzožravcích, hlodavcích a o lovné zvěři, atd.). Zajímal se ostatně o všechny obratlovce ve své sběrné oblasti a tak v jeho bibliografii najdeme i tituly týkající se ptáků a ektoparasitů savců. Je znám jeho zájem o historii výzkumu obratlovců západních Čech, dokumentovaný několika tituly, včetně bibliografie obratlovců západních Čech. Jeho široké zoologické zájmy i jeho pracovní píli ostatně dokládá obsáhlá bibliografie jeho vybraných prací, kterou připojujeme k tomu článku.

Závěrem bych asi měl říci, že Luděkův podíl na zoologickém poznání naší republiky a zejména její západní části je nemalý, což bychom si měli při jeho významném životním jubileu znovu připomenout. Navíc plnil na výbornou i své povinnosti muzeologa a osvětového pracovníka ve svém regionu a bez nadsázky lze říci, že se významnou měrou podílel na přetvoření lokálního muzea v produktivní výzkumný ústav významné oblasti. Je velká škoda, že musel tuto záslužnou práci opustit právě v době, kdy byl na vrcholu svých tvůrčích schopností a zároveň ve vedoucí funkci svého pracoviště. Ale tak jde často život. My, jeho spolupracovníci a kolegové, na něho nezapomínáme a přejeme mu stále se zlepšující zdraví a životní pohodu.

V ý b ě r p u b l i k a c í z o b o r u m a m m a l i o l o g i e a p a r a s i t o l o g i e

(uspořádáno chronologicky a abecedně)

HÚRKA L., 1962: Zajímavé nálezy netopýřích blech z Čech. *Zool. Listy*, **11**: 92.

HÚRKA K. & HÚRKA L., 1964: Zum Flohbefall der beiden europäischen *Plecotus*-Arten: *auritus* L. und *austriacus* Fisch. in der Tschechoslowakei. *Acta Soc. Zool. Bohemoslov.*, **28**: 155–163.

HÚRKA L., 1965: Experimentaluntersuchungen zur Befall der Wirte mit dem Floh *Nycteridopsylla pentactena* Kolenati (Aphaniptera : Ischnopsyllidae). *Acta Soc. Zool. Bohemoslov.*, **29**: 239–243.

HÚRKA L., 1965: Faunistický výzkum netopýrů v západních Čechách. *Lynx, n. s.*, **5**: 3–8.

HÚRKA L., 1966: Beitrag zur Bionomie, Ökologie und zur Biometrik der Zwergfledermaus (*Pipistrellus pipistrellus* Schreber, 1774) (Mammalia: Chiroptera) nach den Beobachtungen in Westböhmen. *Acta Soc. Zool. Bohemoslov.*, **30**: 228–246.

- HÜRKA L., 1967: Beitrag zur Kenntnis der Saisondynamik des Befalls von *Pipistrellus pipistrellus* Schreber, 1774 mit Flöhen (Aphaniptera, Ischnopsyllidae). *Acta Soc. Zool. Bohemoslov.*, **31**: 230–239.
- HÜRKA L., 1967: Ökologische Beobachtungen in der Wochenstube von *Eptesicus nilsoni* Keyserling et Blasius, 1839 in der Tschechoslowakei. *Folia Zool.*, **16**: 193–197.
- HÜRKA L., 1967: Výskyt losa (*Alces alces*) v západních Čechách. *Sbor. Západočes. Muz. v Plzni, Přír.*, **1**: 87–88.
- HÜRKA L., 1968: Bělozubka šedá (*Crocidura suaveolens*) v západních a jihozápadních Čechách. *Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír., Plzeň*, **6–7**: 46–47.
- HÜRKA L., 1969: Die Larve des Fledermausflohes *Nycteridopsylla eusarca* Dampf (Aphaniptera, Ischnopsyllidae). *Acta Entomol. Bohemoslov.*, **66**: 317–320.
- KRÁTKÝ J., HÜRKA L. & HORÁČEK I., 1969: Abendsegler (*Nyctalus noctula*) in Sommerquartieren von Mausohren (*Myotis myotis*). *Myotis*, **7**: 20–21.
- HÜRKA L., 1970: Drobní savci státní přírodní rezervace Kamenný rybník u Plzně. *Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír., Plzeň*, **10–11**: 23–32.
- HÜRKA L., 1971: Zur Verbreitung und Ökologie der Fledermäuse der Gattung *Plecotus* (Mammalia, Chiroptera) in Westböhmen. *Folia Mus. Res. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **1**: 3–25.
- HÜRKA L., 1971: Nálezy zajímavějších druhů netopýrů v západních Čechách. *Vertebratol. Zpr.*, **1971(1)**: 33–35.
- HÜRKA L., 1972: Výsledky kroužkování netopýrů v západních Čechách. *Lynx, n. s.*, **13**: 34–39
- HÜRKA L., 1972: Netopýři Střední Šumavy. *Zprav. CHOŠ (Kašperské Hory)*, **14**: 9–15.
- HÜRKA L., 1972: Výsledky kroužkování netopýrů v západních Čechách v letech 1959 až 1972 s poznámkami k jejich rozšíření, ekologii a ektoparasitům. *Sbor. Západočes. Muz. v Plzni, Přír.*, **9**: 3–84.
- HÜRKA L. & BOZDĚCHOVÁ J., 1972: Kleinsäugetiere im mittleren Böhmerwald und ihre Ektoparasiten. *Folia Mus. Res. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **2**: 3–40.
- HÜRKA L., 1974: *Crocidura leucodon* (Hermann) v západních Čechách. *Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír., Plzeň*, **16**: 45–51.
- HÜRKA L., 1974: Další nález myšivky horské (*Sicista betulina*) na Šumavě. *Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír., Plzeň*, **16**: 67–68.
- HÜRKA L., 1974: Bat fleas (Aphaniptera, Ischnopsyllidae) from West Bohemia. *Folia Mus. Res. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **4**: 1–21.
- HÜRKA L. (ed.), 1975: Faunistická pozorování v západních Čechách v roce 1974. *Sbor. Západočes. Muz. Plzeň, Přír.*, **17**: 1–27.
- HÜRKA L. (ed.), 1975: Faunistická pozorování v západních Čechách v roce 1975. *Sbor. Západočes. Muz. v Plzni., Přír.*, **18**: 3–37.
- HÜRKA L., 1977: Chiropterozönosen einiger Winterquartiere in Westböhmen. *Acta Soc. Zool. Bohemoslov.*, **41**: 15–19.
- HÜRKA L., 1978: Die Säugetiere (Mammalia) und ihre Flöhe (Siphonaptera) von Český les und vom angrenzenden Hügelland. *Folia Mus. Res. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **10**: 3–50.
- HÜRKA L., 1978: Šíření ondatry (*Ondatra zibethicus*) v západních Čechách. *Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír., Plzeň*, **22**: 111–115.
- HÜRKA L., 1979: Rozšíření vydry říční (*Lutra lutra*) v západních Čechách. *Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír.*, **23**: 109–115.
- HÜRKA L., 1979: Bibliografie Vertebrat západních a jihozápadních Čech, soupis literatury z let 1873–1973. *Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír.*, **32**: 1–100.
- BÁRTA Z., ČERVENÝ J., GAISLER J. (ed.), HANÁK P., HANÁK V. (ed.), HORÁČEK I. (ed.), HÜRKA L., MILES P., NEVRLY M., RUMLER Z., SKLENÁŘ J. & ŽALMAN J., 1981: Výsledky zimního sčítání netopýrů v Československu: 1969–1979. *Sbor. Okres. Muz. Most, Ř. Přír.*, **3**: 71–116.
- HÜRKA L., 1981: Historie výskytu velkých šelem v západních a jihozápadních Čechách. *Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír., Plzeň*, **24**: 95–103.
- HÜRKA L., 1981: Kleinsäuger in der Nahrung der Schleiereule (*Tyto alba guttata*) in Westböhmen. *Folia Mus. Res. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **15**: 1–19.

- HÚRKA L., 1981: Soupis zoologických sbírek uložených v muzeích západních Čech. *Sbor. Západočes. Mus., Plzeň, Přír.*, **41**: 3–63.
- HÚRKA L., 1981: Analyse der Population von *Clethrionomys glareolus* (Mammalia: Rodentia) in Otava-Tal in Šumava (Böhmerwald). *Acta Soc. Zool. Bohemoslov.*, **45**: 47–55.
- HÚRKA L., 1982: Zvěř v západních Čechách, historie a současnost. *Sbor. Západočes. Mus., Plzeň, Přír.*, **43**: 3–118.
- HÚRKA L. & KRAUS V., 1983: Netopýři okresu Rokycany. *Zpr. Mus. Západočes. Kraje, Přír., Plzeň*, **26–27**: 73–80.
- HÚRKA L., 1983: Drei Typen von Winterquartieren der Fledermäuse in Westböhmen. *Folia Mus. Rer. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **17**: 1–18.
- HÚRKA L., 1983: Die Bewertung des Vorkommens der Fledermäuse (Mammalia, Chiroptera) in Westböhmen. *Acta Soc. Zool. Bohemoslov.*, **41**: 31–45.
- ANDĚRA M. & HÚRKA L., 1984: Zur Verbreitung der *Crocidura*-Arten in der Tschechoslowakei (Mammalia, Soricidae). *Folia Mus. Rer. Natur. Bohem. Occid., Zool., Plzeň*, **18**: 1–38.
- HÚRKA L., 1984: Ptáci a savci okresu Plzeň-sever. *Sbor. Mus. Okr. Plzeň-sever, Kralovice, Přír.*, **1984**: 39–42.
- HÚRKA L., 1984: Sledování změn přírodního prostředí a jejich dopad na faunu obratlovců Boleveckých rybníků. *Sborn. Západočes. Mus., Plzeň, Přír.*, **50**: 1–35.
- HÚRKA L., 1985: Obratlovci (Vertebrata) Postřekovských rybníků. *Sborn. Západočes. Mus., Plzeň, Přír.*, **30–31**: 61–67.
- HÚRKA L. & NĚMEC F., 1985: Populationsanalyse der Art *Apodemus sylvaticus* (Mammalia, Muridae) aus dem Gebiet des westlichen Teil der Tschechoslowakei mit Bemerkungen über ihre Siphonapterofauna. *Folia Mus. Rer. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **20**: 3–34.
- HÚRKA L., 1986: Doplněk k výskytu netopýřů v západních Čechách v letech 1973–1985. *Zpr. Mus. Západočes. Kraje, Přír.*, **32–33**: 97–104.
- HÚRKA L., 1986: Přesuny a stáří netopýřích populací v západních Čechách. *Zpr. Mus. Západočes. Kraje, Přír.*, **32–33**: 105–109.
- HÚRKA L., 1986: Verbreitung, Fortpflanzung und biometrische Analyse der Population *Sorex araneus* (Insectivora: Soricidae) aus dem Gebiet des westlichen Teiles der Tschechoslowakei. *Folia Mus. Rer. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **23**: 3–44.
- HÚRKA L., 1986: Bibliografie Vertebrat z území západních a jihozápadních Čech. Soupis literatury z let 1974–1983 a doplňky z let 1783–1973. *Sbor. Západočes. Mus. Plzeň, Přír.*, **60**: 3–60.
- HÚRKA L., 1987: Rassenangehörigkeit des *Sorex araneus* in der Tschechoslowakei. *Folia Mus. Rer. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **25**: 3–34.
- HÚRKA L., 1988: Zur Verbreitung und Bionomie des Mausohrs (*Myotis myotis*) (Mammalia: Chiroptera) in Westböhmen. *Folia Mus. Rer. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **27**: 35–55.
- HÚRKA L., 1988: Die Zwergfledermaus (*Pipistrellus pipistrellus*) in Westböhmen. *Folia Mus. Rer. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **27**: 3–31.
- HÚRKA L., 1988: Die Säugetiere des westlichen Teils der Tschechischen Sozialistischen Republik. I. Die Insektenfresser (Insectivora). *Folia Mus. Rer. Natur. Boh. Occid., Plzeň, Zool.*, **28**: 3–37.
- HÚRKA L., 1989: Die Säugetierfauna des westlichen Teils der Tschechischen Sozialistischen Republik II. Die Fledermäuse (Chiroptera). *Folia Mus. Rer. Natur. Boh. Occid., Plzeň, Zool.*, **31**: 3–59.
- HÚRKA L., 1990: Die Säugetiere des westlichen Teils der Tschechischen Sozialistischen Republik. III. Nagetiere (Rodentia). *Folia Mus. Rer. Natur. Bohem. Occid., Plzeň, Zool.*, **31**: 59.
- HÚRKA L., 1992: Die Säugetiere des westlichen Teils der Tschechischen Republik. IV. Die Raubtiere (Carnivora) und die Paarhufer (Artiodactyla). *Folia Mus. Rer. Natur. Boh. Occid., Plzeň, Zool.*, **3**: 1–35.